

Protokoll I nr 1

Utskrift
av domsprotokollen for landssviksaker ved Nord-Gudbrandsdal
sorenskriverembete.

Rettsbok
for
Nord-Gudbrandsdal herredsrett.
Hovedforhandling.

År 1946 den 11. september ble rett holdt i Vågå.
Rettens formann: sorenskriver Eriksen.
Domsmenn: Seth Runningen,
Olav Lund, som begge har avgitt forsikring før.
Protokollfører: Kjell Svæet.
Sak nr.

Den offentlige påtalemyndighet
mot
Andreas Holø, Lom,
tiltalt for forbrytelse mot landssvikanordningens § 3, jfr. § 2 og
straffelovens § 135.

---ooOoo---

Etter rådslagning og stemmegivning for lukkede dører ble neste dag avsagt sådan enstemmig

D O M :

Andreas Holø er født den 28/5 1895, bor på Tessanden i Vågå, er kjøpmann, sønn av gårdbruker Kristian Holø og hustru Brit, er gift og har 8 barn i alderen 3 til 22 år, Han har gått fortsettelsesskole og har gått et 3 mndrs. kurs på Treiders Handelsskole. Han har ikke eksersert på grunn av legemsfeil.

*) Den 13/5 1942 er han idømt en bot på kr.100,- for svart- og snikhandel, jfr. forordning av 28/1 1942 sammenholdt med forordning av 28/1 1941. Forøvrig er han ustraffet.

Den 7/2 1946 har statsadvokaten for landssviksaker i Opland satt ham under tiltale ved Nord-Gudbrandsdal herredsrett

I Etter landssvikanordningens § 3, jfr. § 2 nr. 1.
II Etter samme anordnings § 3, jfr. § 2 nr. 2.
IV Etter den almindelige borgelige straffelovs § 135 som setter straff for den som utsetter den almindelige fred for fare ved offentlig å forhåne eller opphisse til hat mot statsforfatningen eller noen offentlig myndighet, eller ved offentlig å opphisse en del av befolkningen mot en annen eller som medvirker hertil.

Grunnlaget for tiltalen er:

I a) Tiltalte meldte seg inn i Nasjonal Samling 28. oktober 1940, han hadde medlemsbok og betalte kontingent og sto som medlem til krigens

Se skriv av 28/42 til Lom...

slutt. Han var gruppeleder i Lom.

II a) Han betalte kr.50,- til den nasistiske organisasjon "ut i solen" i 1944.

Han betalte kr.25,- til Frontkjemperkontoret den 15.november 1944.

IV a) Tiltalte innrykket 18/12 1945 en annonse i "Dagningen" og "Dølenes blad" med følgende innholdt: "LOM. Nu som før får du kjøpt best mulig vare til billigst mulig pris her. Husk min juleutlånning som i sin helhet går til våre egne trengende. En riktig god jul ønskes alle kunder, venner og hvis jeg skulle ha noen uvenner, så gjerne dem også.

Andreas Holø

Ass. Landssvikeri (Den fordømte trykkfeilsdjevlen, Landhandleri naturligvis)."

Det vil i saken bli nedlagt påstand om erstatning jfr. landssvikanordningens § 25 for tiltaltes medansvar for den skade Nasjonal Samling har voldt ved medvirkning til rettstridig styre i landet eller ved andre rettstridige handlinger..

Det vil bli påstått erstatning etter rettens skjønn oppad begrenset til kr.40.000,-.

Tiltalte har nektet straffeskyld.

Retten bemerker:

I. Det er på det rene at tiltalte meldte seg inn i N.S. 28/10-1940. Han hadde medlemsbok og betalte kontingent til ca. 1 år før frigjøringen har han forklart. Han er ikke utmeldt. Det er videre på det rene at han har vært utnevnt som gruppeleder. Det sees av et fremlagt dokument at han i allefall var gruppeleder den 10/10 1944 idet han da sendte et brevkort til Odd Sulheim Grindvold hvor han ba om en fortegnelse over gruppelemmene. Tiltalte har forklart at han ellers ikke gjorde noe som gruppeleder. Stoff som han fikk tilsendt fra overordnede i partiet lot han ligge og så ikke på det. Retten går etter det som er opplyst ut fra at tiltalte ikke svært lenge etter utnevnelsen ba seg fritatt for vervet som han ikke ønsket å ha.

II. Retten anser det bevist at tiltalte har betalt kr.50,- til N.S.s hjelpeorganisasjon. Tiltalte har forklart at han forsto det slik at beløpet skulle gå til østkantbarn i Oslo som skulle komme ut i solen. Slik sto det på reklameplakaten ihvertfall.

Etter det som foreligger i saken finner ikke retten at det er ført bevis for at tiltalte den 15/11 1944 betalte kr.25,- til Frontkjemperkontoret.

Tiltalte har forklart at når han har sluttet seg til N.S. så

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

var det fordi han fant at N.S.s ideer i sin almindelighet var gode og riktige. Uenigheten i samfunnet før krigen fant han meningsløs og trodde at gjennomføring av N.S.s program ville være til nytte for landet. Landsforrederi lå utenfor hans tanker sier han, da han gikk inn i N.S. Han la også vekt på Terbovens tale i september 1940. Tiltalte har forklart at han hadde radio og at han også lyttet på Kondon. Han har aldri søkt å verve medlemmer til N.S., han nektet å være økonomileder, slo ikke opp tilsendte plakater og sa nei til å ta imot pakker som skulle sendes til Frontkjemperkontoret.

Tiltalte har forklart at han forsto det ble krig med Tyskland i 1940 og at storkrigens utfall også ville være endelig avgjørende for krigens utfall ~~for~~ vårt land, men dette tenkte han ikke stort på sier han. Han forsto selvfølgelig at Quisling sto på Tysklands side i storkrigen.

For medlemskapet i N.S. og hvad dermed står i forbindelse, se I foran, må tiltalte bli å domfelle fordi han under en krig hvori Norge deltok støttet fienden og forsto dette. Retten må nemlig gå ut fra at tiltalte var oppmerksom på at han ved sitt medlemskap i Quislings parti ydet sitt bidrag til den støtte i krigen som tyskerne fikk gjennom Quisling.

For de forhold som er omhandlet under II må tiltalte frifinnes. Bidraget til Frontkjemperkontoret er ikke bevist. Det kan være tvilsomt om bidraget til N.S.H. overhode kan betegnes som en bistand til fienden, og retten har ihvertfall ikke funnet det bevist at tiltalte har forstått at bidraget var sådan bistand.

IV. Det er på det rene at det den 18/12 1945 sto en annonse i bladet "Dagningen" på Lillehammer og i "Dølenes Blad" på Otta av det innhold som er sagt i tiltalebeslutningen. I "Dølenes Blad" den 20. s.m. er annonsen satt inn på nytt etter redaktørens initiativ og som rettelse av den tidligere annonse. Under Holøs navn står da "Ass. Landhandleri". Den tidligere ^tredaktør for "Dølenes Blad" har forklart at konvolutten som inneholdt annonserekvisisjonen var adressert til redaktøren selv. Han kom dog ikke til å lese annonsen før den gikk i trykk. Han anså annonsen som en skandale for avisen og folk syntes den var frekk. Men vitnet kunne ikke forstå at den inneholdt en brodd mot rettsoppgjøret. Han kjente Holø serdeles godt og oppfattet underskriften som en spøk mot seg personlig og ikke noe som skulle offentliggjøres. Derfor inntok han annonsen i rettet form i neste nr. av bladet. I annonserekvisisjonen til "Dagningen" la tiltalte inn en lapp til journalist Moe som han hadde diskutert politikk med for en tid siden. Moe leste lappen, men i travelheten kom han ikke til å lese igjennom selve annonsen. Vitnet anså det sansynlig at Holø ikke

Alle de ovenstående forfatter Tor Jønsen som var en kjening av meg. A.H.

villde ha inn i avisen den flåsete underskrift. Det tenkte vitnet seg på bakgrunn av den samtale han hadde hatt.

Tiltalte har forklart at underskriften var ment som en personlig spøk overfor redaktøren i "Dølenes Blad" og journalist Moe i "Dagningen". Ideen sier han han fikk fra en faktura fra Lillehammer fra Th.Lunde hvor det etter tiltaltes navn sto ass. Landssvik. Dette anså han som en vitts og han trodde dette også ville bli forstått av de aviser som fikk annonsen. Meningen var ikke at vittsen skulle inn i avisen.

Retten finner ikke at tiltalte for dette kan bli å straffe etter straffelovens § 135. Retten har ikke funnet at annonsen har utsett "den almindelige fred for fare". Og ihverfall har retten ikke funnet det bevist at en sådan følge eller en sådan mulighet har ligget innenfor det som tiltalte tenkte seg, da han sendte inn annonsen. Det tilføyes at det også vanskelig kan sies at tiltalte har opphisset en del av befolkningen mot en annen. Ihverfall er ikke bevist at han har tenkt seg dette. Heller ikke har han forhånt eller opphisset til ham mot statsforfatningen eller noen offentlig myndighet.

Det som tiltalte etter dette blir å straffe for er medlemskap i N.S. og hans forhold som partimedlem, nevnt under I foran. Straffen antar retten bør settes til en bot på kr.2.000,- idet hensyn da er tatt til at tiltalte har sittet arrestert fra 21/12 1945 til 30/1 1946. Videre vil tiltalte bli å idømme det vanlige rettighetstap for en sådan forgåelse, som det her er tale om, det vil si tap av rettigheter etter landssvikanordningens § 11 nr. 1 og 2. Nr. 2 antar dog retten at kan sløifes i dette tilfelle hvor tiltalte har vært fritatt for militærtjeneste på grunn av legemsfeil. Aktor har heller ikke tatt med dette punktet i sin påstand.

Det er nedlagt påstand om erstatning med kr.7.500,- etter landssvikanordningens § 25. Påstanden må gis medhold. Retten setter Erstatningen til det beløp som er påstått.

Om straffeutmålingen og erstatningens størrelse bemerkes:

Tiltalte var en fullt moden mann da han sluttet seg til N.S. Såvidt skjønnes har han fulgt ganske godt med, og han har vært en nokså ivrig tilhenger av partiet. Retten ser ikke bort fra de motiver som har beveget tiltalte til å slutte seg til Quisling. Han har visstnok iallefall i begynnelsen ment at han gavnet landets sak ved å følge Quisling. Det er grunn til å tro at han har hatt liten forståelse av det uriktige i sin holdning under okkupasjonen, all den stund han fandt det var en passende spøk å forsyne den forannevnte annonse med den underskrift han anvendte.

Det var vel ikke bestemt av en av de forfattere på førstadiet, som er "Statsadvokat" Sa.
Tiltalte er handelsmann. I selvangivelse av 27/2 1946 har

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

han oppgitt sin nettoformue til ca. kr.26.500,-. Retten går ut fra at status av 1/1 1946 som er satt opp av tiltaltes regnskapsfører og hvor nettoformuen er ca. kr.28.000,-. I status er tatt med privat innbo for vel kr.2.000,- men til gjengjeld er livspolisene oppført for lavt. Tiltaltes formue består vesentlig i et ubeheftet hus i Vågå, i en hytte, i varefåråd og i livspoliser. Tiltalte holder nu på å overflytte sin forretning til nytt lokale i Lom. Han har dog enda ikke fått butikkkrom.

Under hensyn til tiltaltes skyld og hans formuesforhold antar retten at bot og erstatning bør fastsettes således som foran er sagt.

Det er opplyst at tiltalte har felleseie med sin hustru som ikke har vært medlem av N.S.

I saksomkostninger for herredsretten bør tiltalte betale kr.50,-.

D o m s s l u t n i n g :

Andreas Holø dømmes etter landssvikanordningens § 3, jfr. § 2 og straffelovens §§ 86 og 63 til en bot stor 2000,00 + totusen-kroner og til rettighetstap etter landssvikanordningens § 11 nr. 1 i 10 år.

Tiltalte frifinnes for de forhold som er nevnt under tiltalebeslutningens II og IV.

I erstatning betaler tiltalte 7.500,00 -syvtusenfemhundre-kroner innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av herredsrettens dom og i saksomkostninger 50 -femti- kroner.

Dommen ble opplest for åpne dører. Tiltalte ble gjort kjent med fristen og reglene for å angripe dommen.

Han forlangte betenkningstid og fikk utlevert et eksemplar av "Meddelelse til domfelte".

Erik Eriksen.

Seth Runningen.

Olav Lund.

Rett utskrift:
Nord-Gudbrandsdal sorenskrive

Vågåmo

Anding Arntdal

Underskriftene er gjort av meg for.

A. Holø 22/6 53.

For utskriften betalt kr.6,00, som er avgjort ved påklebet stempelmerke.

